

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 1034/2021
27.10.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић и Иване Рађеновић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Лазар Исаревић, адвокат из ..., против тужене Основне школе „Војвода Радомир Путник“ из Београда, чији је пуномоћник Андрија Марковић, адвокат из ..., ради поништаја решења о престанку радног односа, одлучујући о ревизији тужене, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 871/18 од 29.05.2020. године, у седници одржаној дана 27.10.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ ОДБИЈА ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 871/18 од 29.05.2020. године у делу којим су поништена као незаконита решења тужене о престанку радног односа тужиљи број .. од 28.03.2014. године и школског одбора број .. од 22.04.2014. године (став први изреке).

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА ревизија тужене и **УКИДА** пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 871/18 од 29.05.2020. године у делу којим је тужена обавезана да тужиљу врати на рад (став други изреке) и одлука о трошковима поступка и у тим деловима предмет **ВРАЋА** другостепеном суду на поновно одлучивање.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 1394/16 од 19.11.2017. године, ставом првим изреке одбијен је тужбени захтев тужиље којим је тражила да се пониште као незаконито решење туженог број .. од 28.03.2014. године којим је тужиља запослена на пословима ..., оглашена кривом за више тежих повреда радне обавезе и изречена дисциплинска мера престанка радног односа и решење школског одбора туженог број .. од 22.04.2014. године којим је одбијен као неоснован приговор тужиље изјављен на решење о престанку радног односа. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље којим је тражила да се обавезе тужени да је врати на послове радног места Ставом трећим и четвртим изреке, одбијен је захтев тужиље за накнаду трошкова поступка и обавезана је тужиља да туженом на име трошкова поступка исплати износ од 195.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 871/18 од 29.05.2020. године, ставом

првим и другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу првом и другом изреке тако што је усвојен тужбени захтев тужиле и поништена су као незаконита решење туженог број .. од 28.03.2014. године којим је тужилца оглашена кривом за више тежих повреда радне обавезе и изречена дисциплинска мера престанка радног односа и решење школског одбора туженог број .. од 22.04.2014. године којим је одбијен као неоснован приговор тужиле изјављен на решење о престанку радног односа и обавезана је тужена да тужилцу врати на послове радног места Ставом трећим и четвртим изреке, преиначена је одлука о трошковима првостепеног поступка тако што је обавезана тужена да тужилци накнади трошкове поступка у износу од 285.750,00 динара са законском затезном каматом почев од извршности пресуде до исплате, док је одбијен захтев тужиле у делу за исплату камате од дана пресуђења до извршности пресуде, као и захтев тужиле за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против другостепене пресуде тужена је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужилца је поднела одговор на ревизију, захтевајући накнаду за трошкове њеног састава.

Одлучујући о изјављеној ревизији, у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр.72/11... 18/20), Врховни касациони суд је оценио да ревизија тужене делимично основана.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилца је код тужене установе била запослена на радном месту Решењем директора тужене .. од 28.03.2014. године оглашена је кривом јер у периоду од 16.10.2013. године до 25.10.2013. године извршила више тежих повреда радне обавезе из члана 141 став 1 тачка 14. Закона о основама система образовања и васпитања у стицају са више тежих повреда радне обавезе из члана 141 став 1 тачка 16. Закона о основама система образовања и васпитања и члана 61. став 1. тачка 14. и 16. Правилника о раду број .. од 11.11.2011. године, због чега јој је изречена дисциплинска мера престанак радног односа, а због тога што је: (тачка 1.) након 18.10.2013.године председнику Школског одбора ББ која се обратила тужилци дописом од 18.10.2013. године, није доставила тражену документацију у року од 3 радна дана најкасније до 23.10.2013.године (списак свих аката школе, списак акта који треба ускладити са новим законом и објашњење у којим члановима је дошло до промене, предлог новог статута са објашњењем о учињеним изменама у односу на претходни статут, позивање на чланове који су промењени, уклоњени или додати, списак аката који недостају, списак тела у школи која треба да учествује у разматрању предлога појединих аката пре њиховог усвајања на седници школског одбора); (тачка 2.) неблаговремено, несавесно и немарно поступање по налозима директора поводом његовог дописа од 21.10.2013. године у вези дописа председника Школског одбора ББ од 18.10.2013. године, као и израде решења о 40-часовној радној недељи за ваннаставно особље у току дана и достављања директору на потпис до краја радног времена са писаним образложењем зашто нису урађена, сачињавања изјаве о разлозима недоласка на време на посао 21.10.2013. године као и боравка у школи у суботу 19.10.2013. године у периоду од 21 час

и 50 минута до 23 часа, те да убудуће прилоком напуштања канцеларије у току радног времена обавести директора, а кључ од сефа прилоком напуштања школе остави доступан директору школе; (тачка 3.) није поступала или је делимично поступала по налозима директора из дописа од 16.10.2013. године, да је доставила предуговоре о закупу слободног школског (ученичког) простора у којма су изгрешени обавезни елементи предуговора (термини и место), да су нацрти били заведени иако их директор није пописала, те да није извршила преглед персоналних досијеа запослених и доставила писани извештај о евентуалним недостацима; (тачка 4.) да је 22.10.2013 године, без знања и сагласности директора тужиља неовлашћено формирала комисију ради израде општих аката школе, сачинила, потписала и оверила печатом школе позиве које је упутила наставницима туженог; (тачка 5.) да је 25.10.2013.године раније напустила своје радно место, а кључ од сефа оставила педагогу школе, иако је био присутан директор школе.

Решењем Школског одбора број .. од 22.4.2014. године одбијен је као неоснован приговор тужиље на наведено првостепено решење број .. од 8.4.2014. године, у ком другостепеном поступку је учествовала ББ, као председник школског одбора. Дисциплински поступак против тужиље покренут је 4.11.2013.године, а усмена расправа одржана је 4.12.2013.године на којој су изведени докази предложени у закључку о покретању дисциплинског поступка (између осталих и саслушање сведока ББ, председника школског одбора). Решењем директора тужене бр. .. од 04.11.2014. године тужиља је привремено удаљена са рада до окончања дисциплинског поступка.

Директор тужене школе примио је 06.01.2014. године обавештење Агенције за борбу против корупције бр.072-00-00029/2013-09 од 26.12.2013. године да је тужиља запослена на радном месту ... тужене установе која је пријавилу сумњу на корупцију у органу у коме ради и више незаконитости у раду директора и школског одбора, стекла својство узбуњивча дана 26.12.2013. године у складу са одредбама Закона о Агенцији за борбу против корупције. Агенција за борбу против корупције дописом од 28.11.2013. године је обавестила тужену да је против ВВ (члана школског одбора) покренула поступак по службеној дужности и да именовање ВВ за члана школског одбора није у складу са чланом 27. став 2. Закона о Агенцији за борбу против корупције, у вези са чланом 54. став 1. тачка 5. Закона о основама система образовања, након чега је ВВ школском одбору поднела оставку, заведену код тужене 06.12.2013 године.

На основу решења инспектора рада Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Републике Србије, Одељења инспекције рада у граду Београду бр.117-00-01001/2014-04 од 26.05.2014. године одложено је извршење решења директора тужене установе којом је тужиљи изречена дисциплинска мера престанак радног односа до доношења правноснажне одлуке у покренутом радном спору пред надлежним судом и тужиља је враћена на рад код туженог. Тужена је против тужиље поново покренула дисциплински поступак децембра 2016. године јер је иста изостала са посла девет дана, а није доставила доказе о оправданости одсуства. Тужиља је 16.1.2017.године законском заступнику тужене упутила изјаву о престанку радног односа (сагледавајући радну климу од јуна 2013.године), на основу које је донето решење бр. .. од 27.01.2017. године о престанку радног односа тужиље због отказа уговора о раду од стране запосленог.

На основу тако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је оценио да тужиља неосновано захтева поништај решења тужене установе којом је тужиљи изречена мера престанка радног односа и решења школског одбора тужене којим је одбијен као неоснован приговор тужиље изјављен против првостепеног решења, будући да је учинила више тежих повреда радних обавеза и дужности које су јој у оспореном решењу стављене на терет наведене у тачкама 1, 3, 4. и повреде у тачки 2. у делу недостављања документације ББ и тачки 5. у делу који се односи на сеф кључа, да је дисциплински поступак спроведен у складу са одредбама члана 142. став 3, 4. и 11. Закона о основама система образовања и васпитања, а да статус узбуњивача који је признат тужиљи није узроковао дисциплински поступак и да није био акт одмазде због учињене пријаве тужиље Агенцији за борбу против корупције, јер је тужиља као узбуњивач указивала на ВВ, која није била члан школског одбора приликом вођења дисциплинског поступка, због чега је одбио тужбени захтев.

Другостепени суд је одлучујући о жалби тужиље преиначио правостепену пресуду тако што је усвојио тужбени захтев и поништи првостепено и другостепено решење тужене о престанку радног односа тужиље налазећи да је тужиља учинила вероватним да су према њој предузете штетне радње у вези са узбуњивањем, с обзиром да је у спорном периоду који је претходио доношењу предметних решења пријавила корупцију код туженог и стекла статус узбуњивача, а при чему је као узбуњивач указивала на лица ВВ члана школског одбора и ББ председника школског одбора. Тужени, на коме је терет доказивања током поступка, није доказао да штетна радња туженог није у узрочној вези са узбуњивањем, имајући у виду да је против изјављеног приговора тужиље на решење директора школе од 28.3.2014.године, одлучено на седници школског одбора на којој је присуствовала и ББ као председник Школског одбора, па је применом чланова 27. и 29. Закона о заштити узбуњивача закључио да су донете одлуке у дисциплинском поступку незаконите и обавезао тужену да тужиљу врати на рад сходно члану 191. Закона о раду.

По налажењу Врховног касационог суда, правилно је другостепеном пресудом одлучено о незаконитости оспореног првостепеног и другостепеног решења тужене о престанку радног односа. Међутим, Врховни касациони суд није везан правном квалификацијом разлога на којима је заснована побијана одлука, па налази да је тужбени захтев у том делу основан из других разлога.

Наиме, Закон о заштити узбуњивача ступио је на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику РС" број 128. од 26. новембра 2014. године, односно 4. децембра 2014. године, а примењује се по истеку шест месеци од дана ступања на снагу, дакле од 05.06.2015. године, сходно члану 40. тог закона. Како наведени закон није био на снази и у примени у време доношења коначне (другостепене) одлуке послодавца од 15.4.2014. године о престанку радног односа у окончаном дисциплинском поступку, као да су наступиле штетне последице, то није било услова да се са становишта тог закона цени законитост оспорених одлука послодавца.

Међутим, према одредби члана 56. Закона о Агенцији за борбу против корупције („Службени гласник РС“, број 97/2008, 53/2010, 66/2011-УС, 67/2013-УС, 112/2013, 8/2015-УС и 88/2019) који је био у примени у време покретања и вођења дисциплинског поступка и доношења оспорене коначне одлуке послодавца, лице на основу чије пријаве је покренут поступак, односно друго лице које даје изјаву у поступку у коме се одлучује да ли постоји повреда овог закона и изричу мере у складу са овим законом (из члана 50. овог закона), не може због тога да сноси штетне последице (став 1.). Запослени, између осталих и у установи чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, који у доброј намери Агенцији поднесе пријаву ако оправдано верује да постоји корупција у органу у коме ради, не може због тога да трпи штетне последице (став 2.).

Према утврђеном чињеничном стању тужилји је стављено на терет да је у периоду од 16.10.-25.10.2013. године учинила више тежих повреда радних обавеза и акта недисциплине између осталих и повреда која се односи на достављање тражене документације председнику школског одбора ББ на начин и у обиму као у оспореној коначној одлуци тужене, да су на усменој расправи 4.12.2013.године изведени докази предложени у закључку о покретању дисциплинског поступка (између осталих и саслушање сведока ББ), а да је у одлучивању о приговору тужилје на првостепено решење директора тужене од 8.4.2014. године у другостепеном поступку учествовала ББ, као председник школског одбора. Осим тога, тужилја је у периоду који је претходио доношењу оспорених решења пријавила надлежној Агенцији за борбу против корупције сумњу на корупцију у туженој школи и друге незаконитости у раду директора и школског одбора указујући на ВВ члана школског одбора и ББ председника школског одбора и да је стекла својство узбуњивача дана 26.12.2013. године о чему је тужена школа обавештена 06.01.2014. године.

Стога, постојање чињеница у односу на тужилју која је као запослена надлежној агенцији пријавила сумњу на корупцију у туженој школи са утврђеним статусом узбуњивача у складу са одредбама Закона о Агенцији за борбу против корупције које су биле у примени у време доношења коначне одлуке послодавца, а затим и према наведеном предмету дисциплинског поступка (начин и обим повреде радних обавеза у периоду од 16.10.-25.10.2013. године), а с тим у вези и учешће ББ као председника школског одбора у одлучивању у другостепеном поступку по приговору тужилје, оправдано доводе у сумњу објективност и непристрасност у одлучивању (оцене доказа, одмеравање и изрицање мере) и доношењу коначне одлуке у дисциплинском поступку, како то правилно закључује другостепени суд. Тужена није доказала да отказ уговора о раду није настао као последица проузрокована околностима због пријаве корупције и да на то није имало утицаја пријављивање случаја корупције од стране тужилје.

Како је према одредбама чланова 144. и 145. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 52/11 и 55/13) којим су уређене основе система предшколског, основног и средњег образовања и васпитања, радни однос запосленог у установи престаје на основу решења директора, на које запослени има право приговора органу управљања (школском одбору), то је нормама тог

посебног закона предвиђена двостепеност у поступку одлучивања о правима, обавезама и одговорностима запослених у установама у које спада и тужена основна школа, што подразумева и одлуку о престанку радног односа поводом дисциплинске одговорности запосленог, односно отказа уговора о раду. Другостепена одлука школског одбора донета поводом приговора запосленог по правилима другостепеног дисциплинског поступка је коначна одлука која производи дејство у погледу радноправног статуса запосленог и конзумира и одлуку директора установе по правилима првостепеног дисциплинског поступка, због чега се спроведен досциплински поступак сматра јединственим. Следом изнетог, у циљу заштите повређеног права запосленог коначна одлука донета поводом приговора против првостепене одлуке о дисциплинској одговорности мора бити предмет тужбеног захтева у судском спору ради оцене законитости, што омогућава запосленом делотворно коришћење правних лекова, из којих разлога нису основани наводи ревизије у том делу.

Осим тога, неосновано се ревизијом указује да допис Агенције за борбу против корупције није достављен школском одбору и да тужена није била дужна да исто достави истом органу, а обзиром на то да је према члановима 53. став 2. и 59. Закона о основама система образовања и васпитања орган управљања школе је школски одбор, а директор школе заступа и руководи радом те установе, због чега се достављање писмена директору сматра да су достављена тој установи као правном лицу, што подразумева и његове органе управљања.

Из изнетих разлога, по оцени Врховног касационог суда супротно наводима ревизије, правилно је становиште другостепеног суда да су незаконита оспорена решења тужене установе којим је тужилји изречена дисциплинска мера престанака радног односа, због чега је на основу члана 414. став 1 ЗПП одлучено као у ставу првом изреке.

Међутим, ревизијом се основано указује да је побијана одлука заснована на погрешној примени материјалног права у погледу одлуке о враћању тужилје на рад због чега је чињенично стање остало непотпуно утврђено. Решењем инспектора рада Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Републике Србије, Одељења инспекције рада у граду Београду од 26.05.2014. године одложено је извршење решење тужене којим је тужилји изречена дисциплинска мера престанак радног односа до доношења правноснажне одлуке у предметном радном спору и тужилја је враћена на рад код тужене. На тај начин успостављена је радно-функционална веза чиме је тужилја преузела права, обавезе и одговорности по основу рада код тужене. На основу изјаве тужилје од 16.1.2017. године о престанку радног односа, донето је решење бр. .. од 27.01.2017. године о престанку радног односа тужилје због отказа уговора о раду од стране запосленог. При том, изостало је утврђење и да ли је изјава тужилје о престанку радног односа последица проузрокована околностима због пријаве корупције надлежној агенцији, а које су настављене и трајале и након враћања тужилје на рад на основу правноснажног управног акта надлежног инспекцијског органа, те да ли је тражена оцена законитости одлуке послодавца од 27.01.2017. године.

Зато ће у поновном поступку другостепени суд отклонити недостатке на које је указано и донети правилну и закониту одлуку.

Укинута је и одлука о трошковима поступка, јер иста зависи од одлуке о главној ствари.

Из изнетих разлога, на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић